

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Vojtěcha Šimíčka a soudců JUDr. Miluše Doškové a JUDr. Karla Šimky v právní věci žalobce: **O. J.**, zastoupený advokátem JUDr. Ladislavem Dusilem se sídlem náměstí Přemysla Otakara II. 123/36, České Budějovice, proti žalovanému: **Ministerstvo vnitra**, se sídlem Nad Štolou 3, PP 21/OAM, Praha 7, o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 19. 1. 2005, sp. zn. 10 Az 12/2004,

t a k t o :

I. Kasační stížnost se zamítá.

II. Žalovanému se nepřiznává právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

O d ů v o d n ě n í :

Žalobce (dále jen „stěžovatel“) včas podanou kasační stížností brojí proti shora označenému rozsudku Krajského soudu v Českých Budějovicích, kterým byla zamítnuta jeho žaloba proti rozhodnutí Ministerstva vnitra (dále jen „žalovaný“) ze dne 23. 9. 2004, č. j. OAM-3300/VL-14-P26-R2-2001, o neudělení azylu pro nesplnění podmínek podle § 12, § 13 a § 14 zákona č. 325/1999 Sb., o azylu.

Stěžovatel v kasační stížnosti uplatňuje důvody obsažené v ustanovení § 103 odst. 1 písm. a), b) a d) zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní (dále jen „s. ř. s.“), a namítá tak nesprávné posouzení právní otázky krajským soudem; vady řízení spočívající v tom, že skutková podstata, z níž správní orgán v napadeném rozhodnutí vycházel, nemá oporu ve spisech; a dále nepřezkoumatelnost spočívající v nedostatku důvodů rozhodnutí a v jiné vadě řízení před krajským soudem, která mohla mít za následek nezákonné rozhodnutí o věci samé.

Stěžovatel rekapituluje průběh řízení poté, co bylo původní rozhodnutí žalovaného krajským soudem zrušeno, přičemž v rozsudku krajský soud shledal nutným, aby žalovaný v novém řízení vycházel z aktualizovaných informací o zemi původu stěžovatele vztahujících se k překážce vycestování. Tyto informace si žalovaný sice vyžádal, k novým tvrzením stěžovatele však již v řízení nepřihlédl a nadále pracoval s argumenty, jež používal dosud, a hodnotil pouze to, že stěžovatel působil jako policista protiteroristické jednotky a svou vlast opustil, aby se vyhnul službě v Čečensku. Přitom měl podle stěžovatele zkoumat stav ke dni, kdy by měl neúspěšný žadatel o azyl opustit republiku. K takovému datu již ale existují důkazy k prokázání překážky vycestování, zejména dopisy od matky a přátel a zatykač vydaný v roce 2001, na něž žalovaný nebral zřetel. Takovým postupem žalovaný porušil jednak § 78 odst. 5 s. ř. s., když nerespektoval závazný názor soudu, a jednak § 3 odst. 3 a 4 zákona č. 71/1967 Sb., správního řádu.

Dále stěžovatel nesouhlasí s tvrzením, že až v doplnění žaloby poukázal na to, že se žalovaný nevypořádal s povolávacím rozkazem pro stěžovatele, a až zde také uvedl, že vycestování brání zatykač pro neuposlechnutí rozkazu k výkonu služby. Podle krajského soudu tím rozšířil žalobu po lhůtě pro její podání ve smyslu § 71 odst. 2 s. ř. s. Stěžovatel ovšem poukazuje na to, že svou žalobou napadl celý výrok správního rozhodnutí a tudíž nemohl následnými podáními žalobu rozšiřovat o dosud nenapadené výroky předmětného rozhodnutí. Jeho podání proto nelze považovat za rozšíření žaloby, jak uvádí krajský soud, ale pouze za doplnění důkazů na podporu jeho tvrzení, kterými se snažil odčinit pochybení správního orgánu ve smyslu úplného zjištění skutečného stavu věci. Krajský soud tedy chybně interpretoval § 71 odst. 2 s. ř. s., když k jeho důkazům nepřihlédl. Krajský soud měl podle § 75 s. ř. s. vycházet ze skutkového a právního stavu v době rozhodování správního orgánu. Měl si tedy sám opatřit i ty důkazy, které mu po lhůtě poskytl stěžovatel, a tím napravit pochybení žalovaného, který tak neučinil, přestože měl zjistit skutkový stav věci včetně zatykače vydaného v roce 2001, tedy před rozhodnutím žalovaného. Tyto důkazy jsou přitom tak zásadní, že by k nim žalovaný měl přihlédnout a na jejich základě nově rozhodnout.

Ze všech těchto důvodů stěžovatel navrhuje zrušit napadený rozsudek krajského soudu a žádá, aby byl jeho kasační stížnosti přiznán odkladný účinek.

Žalovaný ve svém vyjádření uvádí, že jeho rozhodnutí i rozsudek krajského soudu byly vydány v souladu s právními předpisy. Ve stěžovatelově případě nebyl zjištěn žádný z taxativně vymezených důvodů udělení azylu podle § 12 zákona o azylu a nebyla shledána ani žádná z taxativně vymezených podmínek vyslovení překážky vycestování podle § 91 zákona o azylu, což žalovaný podložil relevantními podklady a řádně odůvodnil. Z těchto důvodů žalovaný navrhuje posuzovanou kasační stížnost zamítnout.

V souzené věci Nejvyšší správní soud z předmětného správního spisu především zjistil, že prvé řízení o udělení azylu stěžovateli bylo zahájeno dne 5. 4. 2000. Tato žádost byla odůvodněna obavami z nasazení do války v Čečensku – jednak z důvodu nesouhlasu s válkou, jednak z důvodu strachu o život stěžovatele i jeho rodiny, jako následků stěžovatelova neuposlechnutí příkazu k nastoupení do této války. Tyto důsledky byly stěžovatelem ilustrovány metodami používanými policejními orgány jednotek speciálního určení – O., jichž byl stěžovatel součástí, vůči osobám, které se dostanou do konfliktu s nadřízenými pracovníky.

Rozhodnutím žalovaného ze dne 12. 3. 2001, č. j. U-1257/VL-11-P07-2000, byla tato žádost o poskytnutí azylu zamítnuta, neboť nebylo shledáno, že by stěžovatel splňoval důvody pro udělení azylu podle § 12 zákona o azylu.

Stěžovatel se po tomto rozhodnutí bezúspěšně pokusil požádat o azyl také v Rakouské republice, ovšem byl vrácen zpět na území ČR, kde podal dne 11. 4. 2001 nový návrh na zahájení řízení o azylu. Zde uvedl obdobné důvody jako v první žádosti, rozšířil je nicméně o uvádění obavy o svůj život z důvodu, že by mohl být pro své bývalé nadřízené v ruských ozbrojených složkách nepohodlným pro svou přílišnou informovanost o jejich kriminálních aktivitách. Žalovaný tuto žádost o azyl zamítl svým rozhodnutím ze dne 15. 11. 2001, č. j. OAM-3300/VL-14-P07-2001, jako zjevně nedůvodnou ve smyslu § 16 odst. 1 písm. d) zákona o azylu, neboť stěžovatel uvedl v žádosti důvody obdobné důvodům v žádosti zamítnuté předchozím rozhodnutím žalovaného ze dne 12. 3. 2001.

Proti tomuto zamítnutí podal stěžovatel rozklad, v němž namítal, že uvedl v rámci nového řízení nové argumenty, jež se týkaly jeho ohrožení z důvodu značné informovanosti o protizákonných aktivitách jeho nadřízených při rozkrádání drahých kovů ve Sverdlovské oblasti, přičemž nově označoval vyslání do Čečenska jako způsob, jímž ho jeho nadřízení chtěli zlikvidovat. Namítal také, že se žalovaný nevypořádal dostatečně s existencí překážky vycestování, jednak proto, že při posuzování existence těchto překážek vycházel z informací z let 1999 a 2000, přestože k vycestování mělo dojít na přelomu let 2001 a 2002; a jednak proto, že nepřihlédl k ohrožení života a svobody stěžovatele v případě návratu do země původu. Tento rozklad byl zamítnut rozhodnutím ministra vnitra ze dne 3. 7. 2002, č. j. OAM-1167/AŘ-2002, v němž ministr vnitra schválil postup orgánu prvního stupně a zejména podpořil způsob posouzení zpráv o stavu lidských práv v Ruské federaci z let 1999 a 2000 s odkazem na to, že správní orgán nezjistil, že by ve stavu ochrany lidských práv v Ruské federaci došlo v mezidobí k podstatným změnám.

Proti tomuto rozhodnutí o rozkladu podal stěžovatel žalobu. Tato žaloba byla zamítnuta rozsudkem Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 21. 5. 2003, sp. zn. 10 Az 47/2003, který byl zrušen rozsudkem Nejvyššího správního soudu ze dne 16. 10. 2003, sp. zn. 2 Azs 12/2003, neboť v předchozím rozhodování žalovaného nebyla dostatečně posouzena možnost přítomnosti překážky vycestování. V návaznosti na to krajský soud zrušil svým rozsudkem ze dne 3. 12. 2003, sp. zn. 10 Az 127/2003, vázán právním názorem Nejvyššího správního soudu, rozhodnutí žalovaného a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

V tomto novém řízení byl se stěžovatelem proveden další pohovor ze dne 6. 9. 2004. Zde stěžovatel uvedl, že jeho otec spáchal sebevraždu v roce 2002 mimo jiné kvůli tlaku, který na něj vykonávali stěžovateli bývalí spolupracovníci, kteří po něm pátrali a otce se na něj vyptávali. Stěžovatel se také dozvěděl, že je na černém seznamu lidí, kteří jsou strukturami O. určeni k likvidaci, neboť odmítli nastoupit do války v Čečensku. Jednoznačně se obával trestu smrti. Navíc v době své služby v jednotkách O. kritizoval postup vojenského velení operací v Čečensku. Dozvěděl se také, že mu v případě návratu hrozí trest smrti. Připomínal, že byl informován o spolupráci Federální bezpečnostní služby (FSB) a milice s mafií a o rozkrádání barevných kovů, které se dělo s podporou milice. Uváděl také, že se bojí i o svou manželku a děti, zejména toho, že by je, pokud by se do vlasti vrátili dříve než on, pracovníci O. zadržovali až do jeho návratu do Ruska. S manželkou se ovšem v květnu 2003 rozvedl, aby v případě nuceného návratu do Ruska neunesla ona a děti odpovědnost za

jeho jednání. Připomněl také, že na českém území nikdy neporušoval zákon, pracuje legálně a usiluje pouze o bezpečnost svých dětí a bývalé manželky.

Žalovaný poté vydal výše označené rozhodnutí ze dne 23. 9. 2004, kterým stěžovateli azyl neudělil. Žalovaný vyšel ze všech dosud získaných informací, které posoudil pohledem zprávy Ministerstva zahraničí USA za rok 2003, stejně jako pohledem informací zastupitelského úřadu ČR v Moskvě z roku 2004 a informací Ministerstva zahraničních věcí ČR z roku 2003. Z nich mimo jiné vyplynulo, že v Ruské federaci stále platí moratorium na výkon trestu smrti a i podle informací organizace A. I. nebyl v této zemi v posledních deseti letech nikdo popraven. Žalovaný konstatoval, že bezprostředním důvodem odchodu stěžovatele ze země původu bylo odvelení na dobu dvou měsíců do Čečenska ve snaze odstranit jej jako nepohodlného svědka rozkrádání barevných kovů. Na základě této stěžovatelovy motivace žalovaný uvedl, že stěžovatel nebyl pronásledován ve smyslu § 12 písm. a) zákona o azylu, když nebyl členem žádné politické strany a neuplatňoval politická práva či svobody. Jeho problémy v zemi původu pak nebyly podle žalovaného takového charakteru, aby mohl odůvodněně pociťovat strach z pronásledování pro některý z důvodů podle § 12 písm. b) zákona o azylu, tyto problémy totiž nelze podřadit pod žádný z důvodů zde uvedených a nelze je ani přičítat státním orgánům jeho země původu. Pronásledování ve smyslu zákona o azylu se totiž týká pouze takových charakteristik osobnosti, které jsou trvalé, neměnné či jinak podstatné a zásadní pro daného jedince, o takový případ však u stěžovatele nešlo. Jeho kritika nasazování vojáků v Čečensku není takovou charakteristikou osobnosti, navíc obdobný názor zastávali podle stěžovatelových výpovědí i další příslušníci O.. Nepravděpodobným žalovaný shledal, že by se jej chtěli nadřízení zbavit, protože byl nepohodlný pro svou informovanost o rozkrádání barevných kovů. O této skutečnosti věděli i jiní lidé, navíc jednotlivé podrobnosti popsane v této souvislosti stěžovatelem nenaznačují, že by byl z tohoto důvodu pronásledován. Žalovaný tak neshledal, že by se jej odvelením do Čečenska, dokladovaným povolávacím rozkazem, chtěli jeho nadřízení zbavit. Co se týče tohoto odvelení, stěžovatel pracoval u milice a poté u O. od roku 1988 do roku 2000. Musel tedy již být dostatečně seznámen a srozuměn s podmínkami služby, včetně rizika, že může být vyslán do ozbrojeného konfliktu v Čečensku. Navíc měl možnost svůj služební poměr kdykoliv ukončit a neobstojí tvrzení, že tak nechťel učinit, neboť chtěl nadále „dělat hodně pro lidi“. Tvrzení stěžovatele, že odmítl nastoupit v Čečensku i pro svůj nesouhlas s ozbrojenými zásahy proti čečenskému obyvatelstvu, neobstojí, neboť mu mělo být známo, že příslušníci O. jako ozbrojené složky Ministerstva vnitra nepodléhají Ministerstvu obrany a nejsou vysíláni jako přímí účastníci bojů na místa ozbrojených konfliktů. K sebevraždě otce se žalovaný nevyjádřil, neboť neměl k dispozici lékařskou dokumentaci a pátrání po stěžovateli bylo jen jednou z jejích příčin. Obavy stěžovatele z pronásledování dětí a bývalé manželky srovnal žalovaný s její výpovědí, v níž vyjádřila obavu z pronásledování dětí, ovšem nikoliv podle zákona, neboť je to mafie. Pro případ problémů s mafií ovšem žalovaný odkázal na možnou ochranu státními orgány. Ze všech těchto důvodů žalovaný neshledal odůvodněný strach z pronásledování ve smyslu § 12 písm. b) zákona o azylu. Nebyly shledány ani důvody pro udělení azylu podle § 13 a § 14 téhož zákona, ani přítomnost překážky vycestování, když žalovaný vyšel ze zprávy Ministerstva zahraničí USA o dodržování lidských práv na území Ruské federace za rok 2003, podle níž tato země lidská práva obecně respektuje, nicméně přetrvávají problémy s podmínkami ve vyšetřovací vazbě a mučením vězňů. Stěžovatel ovšem při podání žádosti o azyl v roce 2001 uvedl, že proti němu nebylo vedeno trestní stíhání, takže nelze rozumně předpokládat, že by byl uvedenému jednání vystaven. Stěžovateli v případě jeho vydání nehrozí soudní postih za neúspěšnou žádost o azyl, ani trest smrti či hrozba z důvodu probíhajícího válečného konfliktu.

Stěžovatel napadl toto rozhodnutí žalobou ke Krajskému soudu v Českých Budějovicích, kde napadl oba výroky správního rozhodnutí. Namítal zde v obecné rovině porušení celé řady ustanovení správního řádu a dále uvedl, že nesouhlasí s tvrzením, že ČR není jeho cílovou zemí. Jeho cílem je demokratická země, kde by mohl v míru a bezpečí žít, a takovou zemí může být i ČR. V doplnění žaloby ze dne 23. 12. 2004 pak napadl skutečnost, že žalovaný nepřihlédl k povolávacímu rozkazu k výkonu služby v Čečensku, který byl přiložen k žádosti o azyl. Dále stěžovatel uvedl, že mu vycestování z ČR znemožňuje také zatykač, který na něj byl vydán v roce 2001 a který přiložil k tomuto doplnění žaloby. Žalovaný byl na existenci zatykače ústně upozorněn, jeho písemnou podobu obdržel stěžovatel až těsně před sepsáním doplnění žaloby. Nadto konstatoval, že v Rusku byla životní úroveň jeho rodiny rozhodně vyšší než v současnosti v ČR, což může doložit videozáznamy. Do ČR se vydali pro její demokratickou povahu a také proto, že je dostatečně vzdálená od Ruské federace. Na tom nic nemění ani fakt, že při podání své žádosti o azyl ji jako svou cílovou zemi neuvedl, což bylo dáno jeho terminologickou dezorientací. Shrnul také, jak úspěšně se jeho rodina po dobu pobytu v ČR zařadila do běžného společenského života. V dalším doplnění žaloby ze dne 17. 1. 2005 také připomněl dopis od matky připomínající pronásledování celé rodiny a důvody otcovy sebevraždy a dopis od přítele varující jej před návratem do Ruska, kde jeho rodině hrozí podle tohoto přítele nezákonné uvěznění a ohrožení života.

Tato žaloba byla zamítnuta rozsudkem krajského soudu ze dne 19. 1. 2005 napadeným nyní posuzovanou kasační stížností. Zde krajský soud uvedl, že ve včas podané žalobě stěžovatel nijak nekonkretizoval, v čem spatřuje nezákonnost napadeného rozhodnutí. Stěžovatel žalobu upřesnil ve směru výtky, že se žalovaný nevypořádal s povolávacím rozkazem a že vycestování brání zatykač pro neuposlechnutí rozkazu k výkonu služby, až v jejím doplnění. Vzhledem ovšem k tomu, že rozšíření žaloby je podle § 71 odst. 2 s. ř. s. přípustné pouze ve lhůtě pro její podání, nelze k takto později uplatněným žalobním bodům již přihlížet. Krajský soud se proto zaměřil na otázku, zda se žalovaný vypořádal s tím, zda se na stěžovatele vztahuje překážka vycestování, jak mu uložil krajský soud závazným právním názorem svého předchozího zrušujícího rozsudku. Krajský soud se v této otázce ztotožnil se žalovaným v tom, že se na stěžovatele překážka vycestování nevztahuje. Za situace, kdy podle zprávy A. I. patří Ruská federace mezi státy, kde se trest smrti děle než deset let nevykonává, nemá stěžovatelova obava, že by byl ohrožen na životě, opodstatnění. Hrozby, které stěžovateli hrozí pro přestupek nedodržení příkazu k nástupu výkonu služby v Čečensku, nezakládají důvod pro překážku vycestování, ale jedná se o následek porušení služebních povinností policisty, jehož služební poměr nebyl ukončen. Žalovaný se tedy řídil závazným názorem krajského soudu a zcela konkrétně se vypořádal s tím, zda stěžovateli překážka vycestování hrozí, či nikoli. Navíc se dostatečně zabýval i tím, zda byly dány důvody pro udělení azylu podle § 12 zákona o azylu a i v tomto bodě se krajský soud s jeho závěry ztotožnil. Důvodem stěžovatelovy žádosti o azyl bylo jeho odmítnutí nastoupit výkon služby v Čečensku a důsledky s tím spojené. Lze sice předpokládat, že bude stěžovatel postižen pro porušení služebních předpisů, takový postih však nelze podřadit pronásledování ve smyslu zákona o azylu. Za azylanta totiž nelze označit toho, jehož obavy souvisejí s tím, že nedodržel služební předpisy jako policista zařazený v protiteroristické jednotce. Z řízení tak nevyplývá, že by byl stěžovatel pronásledován, a jeho přání žít v ČR lze sice pochopit, nikoli však zahrnout pod taxativně vymezené důvody podle zákona o azylu. Krajský soud se ztotožnil i s neudělením azylu podle § 13 a § 14 zákona o azylu a neshledal, že by žalovaný pochybil při zjišťování skutečného stavu věci a při vyvozování závěrů z těchto zjištění, jak stěžovatel namítal svými obecnými výtkami proti nedodržení některých ustanovení správního řádu. Co se týče stěžovatelovy žalobní námitky prokazující, že ČR je

jeho cílovou zemí, na tvrzení opaku nebylo rozhodnutí žalovaného postaveno, jak je z jeho odůvodnění zřejmé. K doplnění žaloby o nové důkazní návrhy krajský soud uvedl, že při přezkoumání správního rozhodnutí vycházel ze skutkového stavu, který tu byl v době rozhodování správního orgánu. Přezkumné řízení však není pokračováním řízení správního a soud v něm nerozhoduje podle skutkového stavu v době rozhodování soudu.

Nejvyšší správní soud přezkoumal napadený rozsudek Krajského soudu v Českých Budějovicích v rozsahu kasační stížnosti a v rámci uplatněných důvodů (§ 109 odst. 2, 3 s. ř. s.) a dospěl k závěru, že kasační stížnost není důvodná.

Nejvyšší správní soud nejprve vážil nezbytnost rozhodnutí o žádosti o odkladný účinek kasační stížnosti. Dospěl k závěru, že o ní není třeba rozhodovat tam, kde je žadatel chráněn před důsledky rozsudku krajského soudu režimem pobytu za účelem strpění podle § 78b odst. 1, 2 zákona o azylu (cizinec má nárok na udělení víza za účelem strpění pobytu mj., pokud žádost doloží dokladem o podání kasační stížnosti proti rozhodnutí soudu o žalobě proti rozhodnutí ministerstva ve věci azylu a návrhu na přiznání odkladného účinku - takové vízum opravňuje cizince k pobytu na území po dobu platnosti víza, která je 365 dnů; na žádost cizince odbor cizinecké a pohraniční policie platnost víza prodlouží, a to i opakovaně) – ze zákona platnost uvedeného víza zaniká právní mocí rozhodnutí o kasační stížnosti. Pozitivní rozhodnutí o žádosti o odkladný účinek by tedy nemělo z hlediska ochrany stěžovatele žádný význam, negativní by před rozhodnutím o kasační stížnosti bránilo řádnému soudnímu řízení. Při rozhodnutí o kasační stížnosti pak je rozhodnutí o odkladném účinku nadbytečné, neboť obecně může přiznání odkladného účinku kasační stížnosti přinést ochranu jen do doby rozhodnutí o této stížnosti.

Stěžovatel opírá svou kasační stížnost o námitku, že žalovaný - a pokud tak neučinil on, pak krajský soud - měl přihlídnout k novým důkazům, které stěžovatel získal, a v jejich světle posoudit zejména přítomnost překážky vycestování. Těmito důkazy jsou konkrétně dopis od matky potvrzující, že stěžovateli hrozí v Rusku vážné nebezpečí ze strany veřejné moci a že toto nebezpečí bylo přinejmenším jedním z důvodů, proč jeho otec spáchal sebevraždu, k čemuž stěžovatel také předložil příslušná úřední potvrzení; dále je to dopis od přítele, který jej důrazně varuje před návratem do Ruska a uvádí příklady přátel, kteří byli po návratu pronásledováni; úřední potvrzení o smrti stěžovatelova otce v důsledku sebevraždy, které výslovně postrádal při svém rozhodování žalovaný; a konečně zatykač, respektive vyhlášení pátrání po stěžovateli pro přestupek.

Nejvyšší správní soud se ztotožňuje se stěžovatelem v tom, že se jedná o důkazy naprosto zásadní povahy, a to i pohledem některých závěrů obsažených v rozhodnutí žalovaného, který je v době svého rozhodování neměl k dispozici, kdyby je ovšem měl, musel by patrně tyto své závěry výrazně změnit, a to zejména v otázce shledání překážky vycestování. Například sebevraždu stěžovatelova otce žalovaný výslovně nezohlednil s odůvodněním, že k ní nemá patřičnou dokumentaci. I ostatní nové důkazy mají podobně zásadní povahu. Ve svém rozhodnutí ze dne 23. 9. 2004 totiž žalovaný předpokládal na základě informací ze stěžovatelovy žádosti o azyl z roku 2001, že stěžovateli nehrozí v Ruské federaci trestní stíhání. Konkrétně žalovaný uvedl, že nelze rozumně předpokládat, že by byl stěžovatel vystaven trestnímu stíhání a v jeho důsledku nepříznivým jevům, kterým jsou i podle názoru žalovaného osoby stíhané v Ruské federaci vystaveny. Ve světle důkazů předložených krajskému soudu je však zjevné, že stěžovateli v případě návratu do země původu skutečně potenciálně hrozí přinejmenším trestní stíhání pro neuposlechnutí rozkazu nastoupit do služby v Čečensku. Pokud by tomu tak bylo, byl by stěžovatel ohrožen i jevy,

kteřé trestní stíhání a zejména pobyt ve vyšetřovací vazbě či ve výkonu trestu odnětí svobody v této zemi provázejí. Nelidské podmínky v těchto zařízeních potvrzuje jak sám žalovaný, který ve svém rozhodnutí připouští problémy s podmínkami ve vyšetřovací vazbě a mučení vězňů, tak zejména zastupitelský úřad ČR v Moskvě. Ten ve své informaci z 12. 3. 2004 k aktuální situaci v ruském vězeňství a dodržování lidských práv uvádí, že průměrná ubytovací plocha ve vyšetřovací vazbě je pouze 0,7 m², že v těchto zařízeních přetrvávají špatné zdravotní a hygienické podmínky, zejména v otázce nakažlivých nemocí, stejně jako zůstává špatné zacházení se zadrženými, jejichž vyšetřování je někdy komplikováno neochotou prokuratury tyto případy stíhat.

Není úkolem Nejvyššího správního soudu, aby sám autoritativně rozhodl, zda tyto nové skutečnosti zjištěné na základě stěžovatelem předložených důkazů u něj způsobují přítomnost překážky vycestování, to přísluší pouze žalovanému. Zdejší soud však musí konstatovat, že důkazy předložené krajskému soudu skutečně významně zpochybňují a vyvracejí skutkové předpoklady, na nichž žalovaný založil své rozhodnutí, a to zejména právě v otázce neshledání překážky vycestování. Rozhodnou otázkou pro posouzení důvodnosti kasační stížnosti proto je, zda pochybil žalovaný, či krajský soud, když s ohledem na dobu, v níž byly tyto důkazy stěžovatelem předloženy, je do svého meritorního rozhodování nezahrnuli.

Co se týče žalovaného, zde je třeba konstatovat, že z časových důvodů na předložené důkazy žádný zřetel brát nemohl. Žalovaný rozhodoval v září 2004. Stěžovatel však tyto důkazy poskytl, a to krajskému soudu, až ve svých doplněních žaloby z prosince 2004, respektive z ledna 2005. Toto zpoždění sice patrně nelze klást zcela za vinu stěžovateli, neboť jak vyplývá z obálek, v nichž byly tyto důkazy zaslány, byl zatykač stěžovateli poslán v listopadu 2004, dopis matky pak až v prosinci téhož roku. Nelze je však rozhodně klást za vinu ani žalovanému, který vycházel ze všech podkladů, které měl k dispozici v době svého rozhodování. Sám fakt, že tyto důkazy v době rozhodování žalovaného většinou již existovaly, nelze absolutizovat způsobem, jak činí stěžovatel v kasační stížnosti, když tvrdí, že si měl žalovaný tyto důkazy sám opatřit. Takové nepřiměřené nadhodnocování zákonné povinnosti žalovaného zjistit přesně a úplně skutkový stav vyvrátil ve své judikatuře opakovaně i zdejší soud, např. ve svém rozsudku ze dne 31. 10. 2003, sp. zn. 4 Azs 21/2003 (publ. pod č. 298/2004 Sb. NSS), kde uvedl: „*Správní orgán neporušuje § 32 odst. 1 správního řádu, nepřihlédne-li ke skutečnostem jemu neznámým, které s ohledem na jejich povahu může uvést jen účastník řízení.*“

Krajský soud oproti tomu byl s předmětnými důkazy v době svého rozhodování již seznámen, nepřihlédl k nim však, neboť žalobní body, jež byly těmito důkazy dokazovány, označil za opožděné ve smyslu zákazu rozšiřování žaloby obsaženému v § 71 odst. 2 s. ř. s. Rozhodnutí žalovaného bylo stěžovateli doručeno dne 26. 10. 2004. Lhůta patnácti dnů pro podání i rozšiřování žaloby tak skončila dne 10. 11. 2004. Doplnění žaloby z 23. 12. 2004 a 17. 1. 2005 tak byla podána již po této lhůtě. Jednalo se přitom skutečně o nové žalobní body, neboť napadené rozhodnutí v nich bylo napadáno proto, že žalovaný nepřihlédl k jednotlivým důkazům, které byly teprve při doplnění žaloby předloženy. Nelze přitom souhlasit s názorem stěžovatele, že žalobním bodem je již napadení konkrétního výroku správního rozhodnutí, a že tedy on, když napadl oba výroky správního rozhodnutí, nemohl již svou žalobu dále rozšiřovat. V judikatuře zdejšího soudu byl žalobní bod opakovaně definován jako jednotlivá výtka nezákonnosti správního rozhodnutí obsahující v sobě konkrétní skutkové i právní důvody této nezákonnosti. Jak uvedl Nejvyšší správní soud např. ve svém rozsudku ze dne 22. 4. 2004, sp. zn. 6 Azs 22/2004: „*Žalobní body musí podle*

§ 71 odst. 1 písm. d) s. ř. s. obsahovat jak skutkové, tak i právní důvody, pro které žalobce považuje napadené správní rozhodnutí za nezákonné nebo za nicotné. Žalobním bodem však není uvedení ustanovení správního řádu, které měl žalovaný porušit, je-li z hlediska skutkových důvodů jen obecně odkázáno na spisový materiál.“ Nelze tedy tvrdit, že v žalobě již byly formou výčtu zákonných ustanovení správního řádu uvedeny stěžovatelem všechny žalobní body, které pak tím, že k nim dodával skutková tvrzení a důkazy, pouze doplňoval, naopak je třeba uvést, že v těchto doplněních byly obsaženy žalobní body nové. I krajskému soudu je tedy nutno přisvědčit, že se skutečně jednalo o rozšíření žalobních bodů po lhůtě pro podání žaloby.

V dané situaci tak byla konfrontována výše prokázaná závažnost stěžovatelem předložených důkazů a tvrzení s jejich opožděností, tedy s předložením v době, kdy k nim krajský soud nemohl podle příkazu obsaženého v § 71 odst. 2 věta třetí s. ř. s. již přihlédnout. Tato procesní norma má přitom kogentní povahu a obecně se nelze od ní odchýlit. Taková odchylka by byla umožněna jediné tehdy, pokud by byla přikázána normou nadzákonné, tedy ústavní právní síly; nebo tehdy, pokud by v daném případě něco jiného stanovila v souladu s článkem 10 Ústavy ČR vyhlášená mezinárodní smlouva, k jejíž ratifikaci dal Parlament souhlas a již je ČR vázána, a jež by proto musela být použita přednostně. V daném případě by takovou mezinárodní smlouvou mohla být zejména Úmluva o právním postavení uprchlíků z roku 1951 (publ. pod č. 208/1993 Sb.), jejíž článek 33 odst. 1 zakazuje smluvním stranám, tedy i České republice, vyhostit jakýmkoli způsobem uprchlíka na hranice zemí, ve kterých by jeho život či osobní svoboda byly ohroženy na základě jeho rasy, náboženství, národnosti, příslušnosti k určité společenské vrstvě či politického přesvědčení. Tento příkaz označovaný za zásadu „non-refoulement“ byl dále rozšířen zejména bohatou judikaturou Evropského soudu pro lidská práva v návaznosti na článek 3 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (publ. pod č. 209/1992 Sb.) v tom, směru, že nelze uprchlíka vyhostit do země, kde by byl vystaven hrozbě mučení či nelidského a ponižujícího zacházení či trestu zakázaného tímto článkem. Citován v tomto směru může být např. rozsudek Velkého senátu Evropského soudu pro lidská práva ve věci H. L. R. proti Francii ze dne 29. 4. 1997 (publ. pod č. 1997-III Sbírky rozsudků a rozhodnutí, § 34): „*Vyhoštění cizince smluvní stranou může být nicméně záležitostí, na niž se vztahuje článek 3, a tudíž může vzniknout odpovědnost tohoto státu podle Úmluvy, pokud jsou dány zásadní důvody pro předpoklad, že tato osoba, pokud by byla vyhoštěna, by v zemi, kam by vycestovala, byla vystavena reálnému riziku zacházení rozpornému s článkem 3. V takovém případě článek 3 vyvolává povinnost nevyhostit takovou osobu do tohoto státu (viz rozsudek Soering proti Spojenému království ze 7. července 1989, série A č. 161, str. 35, § 90 - § 91; rozsudek Cruz Varas a ostatní proti Švédsku z 20. března 1991, série A č. 201, str. 28, § 69 - § 70; rozsudek Vilvarajah a ostatní, cit. výše, str. 34, § 103; rozsudek Chahal proti Spojenému království z 15. listopadu 1996, Sbírka rozsudků a rozhodnutí 1996-V, str. 1853, § 73 - § 74, a str. 1855, § 80; a rozsudek Ahmed proti Rakousku ze 17. prosince 1996, Zprávy 1996-VI, str. 2206, § 39).*“

Aplikační přednost takto komplexně chápané mezinárodněprávní zásady „non-refoulement“ před obyčejným vnitrostátním právem byla potvrzena i v judikatuře zdejšího soudu, konkrétně v jeho rozsudku ze dne 4. 8. 2005, sp. zn. 2 Azs 343/2004 (publ. pod č. 721/2005 Sb. NSS): „*V případě rozporu mezi ustanoveními čl. 33 odst. 1 Úmluvy o právním postavení uprchlíků (publikované pod č. 208/1993 Sb.) a § 91 zákona č. 325/1999 Sb., o azylu, má aplikační přednost čl. 33 odst. 1 Úmluvy.*“ Takto stanovená aplikační přednost norem obsažených v mezinárodních smlouvách spadajících do vymezení článku 10 Ústavy ČR přitom působí i proti kogentním normám vnitrostátního obyčejného

práva, a to normám hmotněprávním i procesním. Lze tak konstatovat, že pokud by striktní aplikace procesní normy, v daném případě ustanovení § 71 odst. 2 věta třetí s. ř. s., krajským soudem vedla nevyhnutelně k tomu, že by byl stěžovatel vydán do země, kde by byl ohrožen jeho život či svoboda, nebo by byl vystaven mučení nebo nelidskému či ponižujícímu zacházení anebo trestu; musel by krajský soud od této kogentní procesní normy odhlédnout a přihlédnout k důkazům předloženým stěžovatelem i po lhůtě pro rozšíření žaloby o další žalobní body, jakkoli se jedná o postup zcela výjimečný už proto, že procesní norma v daném případě sleduje zejména zachování procesní rovnosti účastníků soudního řízení.

Jiným postupem by totiž krajský soud porušil nejen článek 10 Ústavy ČR, ale i její článek 1 odst. 2, podle nějž Česká republika dodržuje závazky, které pro ni vyplývají z mezinárodního práva, a podle nějž jsou tedy všechny orgány veřejné moci, včetně orgánů moci soudní, zavázány jednat tak, aby tyto závazky nebyly porušeny. Závazek nevyhostit cizince do země, kde by byl vystaven výše jmenovaným skutečnostem se totiž vztahuje k datu vyhoštění a s ohledem na skutečnosti, které byly státu, tedy všem jeho zainteresovaným orgánům včetně soudů, k tomuto okamžiku známy. V rozsudku Evropského soudu pro lidská práva ve věci Said proti Nizozemí ze dne 5. 7. 2005 (stížnost č. 2345/02, § 48) bylo v tomto smyslu uvedeno: *„Vzhledem k tomu, že povaha odpovědnosti smluvního státu podle článku 3 spočívá v podobných případech v aktu vystavení jednotlivce riziku špatného zacházení, existence tohoto rizika musí být posuzována prvotně s ohledem na ta fakta, která byla známa nebo měla být známa smluvnímu státu v okamžiku vyhoštění.“* V tomto rozsudku, stejně jako v citovaném rozsudku H. L. R. proti Francii pak Evropský soud pro lidská práva posuzoval souladnost postupu vnitrostátních orgánů s Úmluvou o ochraně lidských práv a základních svobod nejen pohledem důkazů a skutečností, které byly známy těmto orgánům v době jejich rozhodování, ale i pohledem důkazů, které stěžovatel předložil až Evropskému soudu pro lidská práva, vzhledem k tomu, že v době jeho rozhodování k vyhoštění ještě nedošlo. Tím více stihá obdobná povinnost i vnitrostátní soudy v případě, že by opačný postup nutně vedl k tomu, že by byl cizinec vydán do země, kde by byl vystaven zacházení rozpornému s výše uvedenými lidskoprávními závazky ČR.

V nyní posuzovaném případě ovšem rozhodnutí krajského soudu nevede ještě nutně k tomu, že by byl stěžovatel vydán do své země původu. Naopak existují ještě i po jeho rozhodnutí v daném případě procesní nástroje, které tomu mohou zabránit, a krajský soud tedy nemusel překročit v zájmu přednosti mezinárodních závazků ČR hranice dané mu vnitrostátním procesním právem.

Zaprvé stěžovatel patrně splňuje délkou a průběhem svého pobytu v ČR zákonné podmínky předpokládané ustanovením § 69a zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců, k tomu, aby mohl požádat o povolení k pobytu ve zvláštních případech po ukončení azylového řízení.

Kromě toho lze předpokládat, že důkazy nově získané a předložené stěžovatelem mají natolik zásadní povahu, že by je bylo možno označit za důvody hodné zvláštního zřetele ve smyslu § 10 odst. 4 zákona o azylu, podle nějž může žalovaný prominout dvouletou lhůtu k podání nové žádosti o azyl podle odst. 3 tohoto ustanovení. Pohledem těchto důkazů je totiž zásadně zpochybněna platnost skutkových zjištění, na kterých žalovaný postavil některé závěry svého rozhodnutí, jak bylo vyloženo výše. Kromě toho by řízení o takové nové žádosti o azyl podložené těmito novými důkazy umožnilo napravit některé závěry obsažené v tomto rozhodnutí, s nimiž se Nejvyšší správní soud neztotožňuje, které však nebyly napadeny

žalobou ani kasační stížností, a proto na jejich základě nelze zpochybnit zákonnost tohoto rozhodnutí.

Pouze jako obiter dictum proto zdejší soud připomíná, že se jedná např. o názor žalovaného, že by důvodem pronásledování nemohla být kritika způsobu vedení konfliktu v Čečensku a s tím související odmítnutí stěžovatele podílet se v Čečensku na bojových akcích, neboť se nejedná o trvalou, neměnnou či jinak zásadní charakteristiku daného jedince. Naopak z dosavadní správní judikatury vyplývá, že právě odmítnutí podílet se na určitých bojových akcích může být důvodem azylově relevantního pronásledování, byť se o takovou trvalou, neměnnou či jinak zásadní charakteristiku pronásledované osoby nejedná. Vyplývá to zejména z rozsudku Vrchního soudu v Praze ze dne 19. 8. 1994, sp. zn. 6 A 509/94, kde bylo uvedeno: „*Odmítnutí podílet se na bojových akcích, z hlediska přirozenoprávního mezinárodním společenstvím obecně odmítaných (jako např. genocida, etnické čistky, kruté vedení války proti civilnímu obyvatelstvu, vraždění zajatců ap.) právě z těchto důvodů (a nikoli z pouhé averze k vojenské službě nebo ze strachu o život), může být výrazem politického postoje a hrozící neúměrný či nezákonný trest za dezerci, popřípadě i hrozící reálná pomsta nelegálních struktur, před kterou státní moc neposkytuje účinnou ochranu, může pak představovat odůvodněný strach z pronásledování ve smyslu ustanovení § 2 odst. 1 zákona č. 498/1990 Sb., o uprchlících.*“ Šlo by již nad rámec tohoto obiter dicta, aby zdejší soud konkrétně posuzoval, zda ve stěžovatelově specifickém případě byly splněny podmínky pro aplikaci tohoto pravidla, lze však těžko přisvědčit názoru, že ve stěžovatelově případě nemohlo jít o pronásledování a že nemohl účinně nesouhlasit s konfliktem v Čečensku, pouze proto, že byl dobrovolně příslušníkem jednotek O., tato skutečnost navíc nemá sama o sobě vliv na posouzení hrozeb rozhodných pro shledání překážky vycestování. Takové nové posouzení by muselo nutně v otázce přítomnosti pronásledování vycházet zejména z důkazů, které stěžovatel předložil až po lhůtě pro doplnění žaloby. Avšak stejně jako nebyl k jejich zohlednění nad rámec postupu upraveného soudním řádem správním oprávněn a povinen z výše uvedených důvodů krajský soud, nestihá tento příkaz ani Nejvyšší správní soud.

Lze tak konstatovat, že na základě jednotlivých bodů kasační stížnosti a na podkladě důkazů, z nichž mohl Nejvyšší správní soud vycházet, nelze shledat, že by byl napadený rozsudek krajského soudu nezákonný. I po jeho vynesení a po vyhlášení tohoto rozsudku Nejvyššího správního soudu zůstávají stěžovateli zachovány výše naznačené procesní možnosti, které mají mimo jiné umožnit, aby nebyl vydán do své země původu, pokud by to bylo v rozporu s mezinárodněprávními závazky ČR. Přitom při případném posouzení této otázky již budou příslušné orgány vycházet i z důkazů, z nichž soudní orgány v tomto řízení vycházet nemohly, tak aby ČR jako celek dostala své vůli tyto závazky respektovat, jak ji vyjádřila v článku 1 odst. 2 své Ústavy.

Lze proto uzavřít, že Nejvyšší správní soud v daném případě neshledal naplnění namítaných důvodů kasační stížnosti ve smyslu ustanovení § 103 odst. 1 písm. a), b) a d) s. ř. s., neboť - jak vyplývá ze shora uvedeného - v souzené věci nebylo shledáno nesprávné posouzení právní otázky krajským soudem; vady řízení spočívající v tom, že skutková podstata, z níž správní orgán v napadeném rozhodnutí vycházel, neměla oporu ve spisech; ani nepřezkoumatelnost spočívající v nedostatku důvodů rozhodnutí či v jiné vadě řízení před krajským soudem, která mohla mít za následek nezákonné rozhodnutí o věci samé.

Ze všech těchto důvodů Nejvyšší správní soud dospěl po přezkoumání kasační stížnosti k závěru, že kasační stížnost není důvodná, a proto ji zamítl (§ 110 odst. 1 s. ř. s.).

Stěžovatel, který neměl v tomto soudním řízení úspěch, nemá právo na náhradu nákladů řízení (§ 60 odst. 1 s. ř. s.) a Ministerstvu vnitra náklady řízení nevznikly. Proto soud rozhodl, že se žalovanému nepřiznává právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

P o u ě n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 21. března 2006

JUDr. Vojtěch Šimíček
předseda senátu